

אשית עצות בנפשי

שיעורים ושיחות

ממורינו ראש

הישיבה שליט"א

קמ"ז

שנה ג'

פרשת כי תצא

תשפ"ו

ליל שישי פרשת
כי תצא תשפ"ה

שאלות ותשובות
אחרי השיעור

**אנשי
חיל**

שאלות ותשובות עם בני ארץ ישראל
בקמפיין אנשי חיל תשפ"ו

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 079-70-400-66

- פנימי -
יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

ליל שישי פרשת כי תצא תשפ"ה

להודות ולא להתלונן

מאוד לחוצים מזה שלא הצלחנו בינתיים לקנות את המזרון החדש, ואנחנו ממש עצובים מזה, אחרי שנבקר בבית חולים נגיד תודה להקב"ה שאנחנו לא צריכים שיעזרו לנו לאכול ולא צריכים עזרה לשאר הצרכים, רק להודות ולהלל.

לדבר מהקב"ה ולהודות לו

אם שואלים אותך מה נשמע, אומרים ברוך ד', מודים להקב"ה, כשאומרים לחבר 'הקב"ה טוב אלי', אם החבר הוא חסיד ברסלב הוא יוכל לקבל את זה, אבל בדרך כלל מי שאינו חסיד ברסלב לא מבין למה אתה מפיל עליו פצצת אטום, מה אתה רוצה ממנו, אבל אתה תמשיך להודות להקב"ה, ברוך השם שאתה זוכה ואתה נשוי ויש לך ילדים, תודה להקב"ה, הודו לד', חסדי ד', תכניס את הקב"ה בהודאה, ואז ישפיעו עליך מן השמים שפע רב שיהיה לך על מה להודות, ולכן כשאנו נפגשים בחזרה אחרי הקיץ, חברים השותים מבאר אחד שבאו לשמוע חיזוק מרבינו יש לנו להודות להקב"ה, ונמשיך כל השנה רק להודות ולא להתלונן ולהתאנח.

האנחות אל הקב"ה

אני לא מדבר על האנחות שהיהודי מתאנח אל ד', כי אין לך דבר יותר גדול

שלום עליכם, חזרנו לעיר אחרי השבועות היפים בהרים, צריך להודות להקב"ה שהשבועות עברו כל כך יפה, כולנו בריאים, הילדים בריאים, ניסים ונפלאות, כשהכל זורם אנשים לא קולטים את החסדים, מרגישים שחסר עדיין את זה ואת זה, ורק אם קורה משהו נזכרים שצריך להודות לד', ר' נתן אמר כשיהודי מתאנח נותנים לו מן השמים שיהא לו על מה להתאנח, וכשיהודי מודה ומשבח את הקב"ה נותנים לו מן השמים שיהא לו על מה להודות, ולכן צריך תמיד להודות ולא להתאנח ולהתאונן, אם פוגשים חבר ששואל אותנו 'מה נשמע, איך אתה מרגיש', יש לו לאדם לענות 'ברוך השם, הקב"ה כל כך טוב אלי', ח"ו להתאנח ולהתאונן, מוהרא"ש היה מבקש מאיתנו שנלך לעשות מצוות 'ביקור חולים', כי חוץ ממצוות ביקור חולים יש שם גם מצוות תחיית המתים, כי הרבה פעמים הרופאים לא מסתכלים על מי שאין לו מבקרים, הוא יכול למות שם, זו מצוה גדולה ללכת לשם ולתת קצת יחס לחולה, וככה הרופאים גם יתייחסו אליו, עד כדי כך שחז"ל אמרו שכל מי שלא מבקר חולים הוא כאילו שופך דמים, ובנוסף לזה אנחנו מקבלים קצת פרופורציות בחיים, כי אם אנחנו

אצל רבינו אנחנו מקבלים את הנשימה, יש גם אצל המטפלים נשימות, הם אומרים תנשום עמוק וכו', רבינו כותב בתורה זו שגם אצל עשו יש את ה'רב', כפי שאמר יש לי רב, ויש להם נשימות, אבל זה רק לפי שעה, אחרי זמן לא נשאר מהם כלום, אני רוצה להודיע לכל המקורבים החדשים שיש להם את הפחד והחשש מתי יתפוצץ הסיפור וכל המשפחה והקהילה תתוודע מזה שנוסעים לאומאן, שידעו שיש מניעה הרבה יותר קשה מזה, נכון שכעת מי שאוחז במניעה זו של בני המשפחה הוא נמצא במניעה הקשה ביותר שלו, אבל הרבה יותר קשה מזה זה כשכבר נוסעים כמה שנים ומתחיל מניעת המוח, המניעה מהאדם עצמו.

מניעות המוח

המניעה הקשה ביותר זה שהאדם מתחיל לחשוב 'למה אני צריך לנסוע', הרי ראיתי ב'מאור עינים' שאם לומדים את הספר של הצדיק זה כמו שנמצאים ממש בציון של הצדיק, אז מספיק שאפתח בראש השנה את הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, ובכלל אני לא רואה באמת את חסידי ברסלב שהם כל כך קדושים, וגם לפני ההתקרבות הייתי ב'עבודת השם', וכל מיני מחשבות כאלו... אנשי שלומינו שוברים גם את המניעות האלו רק בגלל שרבינו אמר שצריך לנסוע אליו לראש השנה, אני יכול להגיד לכם מה אני עשיתי, בקיץ תשס"ד פגשתי שני מפיצים יום אחד לפני שנסעתי לקאנטרי והם הביאו לי

מזה, כדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן [חלק א' סימן ח']: כמה יקר גנוח שקורין קרעכץ מהאיש הישראלי. זה הדבר הגדול ביותר שהאדם מתאנח אל ד' ואומר: רבש"ע אני שבור, רבש"ע תעזור לי, רבש"ע אני צריך פרנסה, רבש"ע אני חייב נס בבית עם השלום בית, רבש"ע אני צריך ישועה גדולה לעצמי אני לא מסודר במוח, דיבורים אלו ואנחות אלו הם חשובים ביותר, רבינו אומר שעל ידי האנחות האלו הוא משלים את כל חסרונותיו, אם חסר לאדם עוד כמה דולרים, או אישור משכנתא מהבנק, או חסר לו נחת או שלום בית, על ידי האנחות אל ד' הוא משלים את חסרונותיו, תורה זו אמר רבינו בשבת חנוכה תקס"ג, ובמוצאי שבת אמר רבינו לאנ"ש כשתלכו לביתכם וישאלו אתכם מה קיבלתם כאן, תענו שקיבלתם 'רוח' לנשימה, רוח חיים. מתורה זו לבד יכול האדם לקבל חיות ושמחה על כל ענייניו, בפרט כעת שאנו מתכווננים לנסוע לרבינו לראש השנה צריך ללמוד את דברי רבינו.

המניעות לאומאן

כעת אנשי שלומינו שוברים את המניעות, אוי איזה מניעות קשות, מניעות מההורים שלו, מניעות מהורים שלה, מניעות מחברים בבית מדרש, מניעות משכנים, מניעות מ'מה יאמרו עלי', מניעות מהגיס שרק שבוע שעבר ביקשת ממנו הלוואה, ופתאום יש לך כסף לטיסה, ומי מדבר על מניעות מהאשה שזה הדבר הקשה ביותר, אבל

אלוקיך בידריך', עצם זה שיצאת למלחמה על היצר הרע אתה כבר ניצחתו, לא משנה איפה האדם נמצא, באיזה בוך עמוק הוא נפל, הוא יכול משם לצעוק ולהגיד 'רבש"ע אני רוצה להיות טוב', רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן [חלק א' סימן ו'], בסוד כוונת אלול, שהאדם יכול לזכות לתשובה רק אם יאמר שם 'אהיה', והכוונה היא שיאמר 'אהיה טוב', אני רוצה להיות, אני כעת כלום, אני כעת בתוך זוהמא עמוקה, אבל אני אומר אהיה, אני כן רוצה להיות משהו, רבש"ע אני רוצה, ברגע שהאדם אומר 'אהיה', אני רוצה להיות, הוא מגיע למדרגות הגבוהות ביותר, בחינת כתר, הוא נהיה כתר של הקב"ה, ורבינו אומר על זה 'וזה סוד כוונת אלול', שהאדם רוצה להיות טוב.

רבינו מכניס בנו רצון ותשוקה

אנחנו לא יכולים לצום ולהתענות, כי אין לנו כח, הימים שחז"ל תיקנו לנו לצום הם מספיק קשים בשבילנו, וכשמגיעים ימי אלול האדם מתעורר ולא יודע מה לעשות, כשהייתי בחור למדתי בספר 'יסוד ושורש העבודה' בחודש אלול, והיה כתוב שם שאנשי מעשה התענו והסתגפו באלו הימים, וכל כך ניסיתי לעשות את זה ולא הצלחתי להתעלות מזה, אין לנו כח לצום, וביותר מי שהתקרב לרבינו לא צריך לצום, כפי שאמר רבינו [שיחות הר"ן שיחה תצ"א]: מי שהיה אצלי על ראש השנה אינו צריך להתענות, ומי שלא היה אצלי מה יועיל לו להתענות. רבינו אבל מבקש

את ה'אשר בנחל', ואחרי זה הלכתי להתפלל קצת בבית מדרש היכל הקודש, וכששמעתי באלול שמדברים יותר מדי מהנסיעה לאומאן, החלטתי שאני הולך וחוזר אחרי שמחת תורה, אני באתי לשמוע חיזוק על התבודדות ועל דרך הלימוד ועל שלום בית, ולתת לי חיזוק לנסות שוב לעשות שולחן שבת יפה, אבל לאומאן אני לא יכול לנסוע, היה שם אברך שהתחיל להגיד לי 'תזמין כרטיס, תזמין כרטיס', מיד ברחתי משם, וחזרתי אחרי סוכות, וידעתי שיש לי המון זמן עד ראש השנה ומי שרוצה יכול בינתיים לשיר 'מי שהיה אצלי על ראש השנה צריך לשמוח מאוד', אבל אדהכי והכי עשיתי התבודדות ועשיתי חשבון הנפש מהיכן אני שואב חיות, ומה כבר יקרה אם לא יעריכו אותי ומה כבר יקרה אם יעשו עלי איקס, ולכן בשנה הבאה נסעתי.

יצאת למלחמה

התורה הקדושה אומרת בפרשתנו 'כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ד' אלוקיך בידריך', ובזוהר הק' אמרו [זוהר חדש] ש'אויבך' הכוונה ליצר הרע, ואומרת התורה שאם האדם רק יוצא למלחמה עם היצר הרע, ונתנו ד' בידך, הוא בוודאי ינצח, אף שבן אדם אינו יכול לריב עם מלאך, והנסיונות קשים ומרים, בכל זאת אסור לו לאדם לומר שהוא לא רוצה בכלל להתחיל, אין לו יותר כח ללכת לבית מדרש, אין לו כח יותר ל'אלול', כי התורה אומרת כאן 'כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ד'

היום הוא מבין שהוא לא באמת רוצה להיות טוב ואולי הקב"ה מואס בו, כי אם הוא רוצה באמת למה הוא לא עושה את זה, אבל זה לא נכון, יש לאדם רצון אמת.

כל אחד יכול לרצות

יש אימרה נפלאה מר' נתן על הפתגם 'אין דבר העומד בפני הרצון', לדעתי זו האימרה הנפלאה ביותר של ר' נתן, כי בפתגם זה יכולים לשבור את כולם ויכולים לחזק את כולם, כי אצל אנשים נהוג להסביר את זה, שאין דבר שעומד בפני הרצון, ואם לא הצלחת כנראה שלא רצית, אם היית רוצה שום דבר לא היה עומד לך בדרך, ואם אתה לא לומד ולא מתפלל כנראה שאתה לא רוצה, אבל ר' נתן ביאר באופן אחר, שאין דבר שיכול לעמוד בפני רצונך, ואף שיכולים לקחת ממך הכל בכל זאת את הרצון אי אפשר לקחת ממך, אין דבר שיכול לעמוד בפני זה ולכל הפחות אתה יכול לרצות, ואף אם לקחו ממך את הגמרא ואת המשניות ואת הסידור, ואף אם הקליפות לקחו ממך כבר את הזקן והפיאות רח"ל, בכל זאת יש לך עדיין את האפשרות לרצות, אף אחד לא יכול לעמוד בפני רצונך, מותר לך לרצות בשקט בלב שיהיה לך זקן, גם אם העיניים שלך נעלמו כבר, ואמרו לך שהיום כולם מסתכלים ראיות אסורות וכו', בכל זאת אי אפשר לקחת ממך את הרצון, וכשאתה יושב לבד ברכב שלך או תחת השמיכה שלך, אתה יכול להגיד: רבש"ע האמת היא שאני כן רוצה שיהיו לי עינים טהורות, תסתכל

מאיתנו את הרצון, כי תצא למלחמה, סוד כוונת אלול, ללכת למלחמה ולא להתייאש, אולי אתה לא רואה אותי יותר עם החומש ועם המשניות אבל את הרצון יש לי, אני ממשיך לרצות ולבקש מהקב"ה, המקטרגים יכולים לצעוק עד מחר שאני לא לומד ולא מתפלל, אבל אני יודע שיש לי את הרצון ואת זה הם לא יכולים לקחת לי, ולכן יש התנגדות כה גדולה על רבינו, כי רבינו לא נותן לנו להתייאש, רבינו משאיר בנו בכל עת את הרצון, ואת התקווה שנוכל להמשיך לבקש מהקב"ה שיקרב אותנו בחזרה.

רבינו מגלה סוד התשובה

ולכן הס"מ מניח כוחות נגד הנסיעה לרבינו, וכשרק שומעים על אחד שרוצה לנסוע לרבינו, אם יש לו איזה משרה מיד מפטרים אותו, מקפחים פרנסות בני ישראל, יכול להיות מחנכת מסורה מעל עשרים שנה ושמעו שהיא שומעת שיעורים ומפטרים אותה, מה ההגיון בזה, ההגיון הוא שיש כאן רבי שמגלה את סוד התשובה בעולם, והס"מ לא יכול לסבול את זה, כי אם כל מי שיש לו איזה משרה או עמדה יפיץ את סודו של רבינו כולם יוכלו לחזור בתשובה, אם מי שיודע לשיר או שיודע לכתוב או כל אומנות אחרת שיכול לעשות ברבים, כמו מג"ש ומנהל וכדומה, והוא יודיע לרבים את סודו של רבינו נגמר עבודתו של הס"מ, צריך להודיע את הסוד הפשוט שרבינו מגלה של סוד כוונת אלול, שיאמר האדם 'אני רוצה להיות טוב', זה נכון שלפי הדרשות ששמע עד

בתוך הלב שלי.

למקום גבוה ביותר.

הקב"ה רואה באמת את הרצון בלב

אסור לאבד תקוה

אני זוכר שלפני ההתקרבות כל כך פחדתי בימים נוראים כשאמרו 'לצופה נסתרות ביום דין', שהקב"ה רואה את כל מה שעשו בסתר וכו', אבל מוהרא"ש גילה לי פשט חדש בזה, רבש"ע אתה צופה נסתרות ביום דין, אל תסתכל מה שרואים מבחוץ, מבחוץ אני נראה נוראי, אני לא אוכל כשר אני לא לומד ולא מתפלל, אבל אתה צופה נסתרות ורואה מה אני רוצה באמת, אתה יודע שאני רוצה להיות טוב, הלוואי והייתי יכול לקבל עוד כמה שעות ביום, הייתי מתרגם את המחזור באידיש לפי דברי רבינו, אותו דבר זה כשאומרים 'ליודע מחשבות ביום דין', רבש"ע אני לא עושה מעשים טובים, אני נראה לא מסודר מבחוץ, אתה בוודאי היית זורק אותי לפי המעשים שלי מבחוץ, אבל אתה יודע מחשבות, ויודע שאני רוצה להיות טוב, ולכן האדם צריך לצאת למלחמה, ולומר להקב"ה: רבש"ע אני לא מאבד תקוה, אני ממשיך את המלחמה, ואתה רבש"ע אל תאבד תקוה ממני, תעיר אותי לעבודתך. הכי טוב הוא להוציא את המילים מהפה, על אף שגם מחשבות זה דבר טוב, כדברי הזוה"ק [פרשת תרומה] 'לית רעותא טבא דאתאביד', אין רצון טוב שנאבד, גם אם זה רצון לרגע קט, הרצון והמחשבה נשארים לנצח נצחים, אבל אינו דומה כלל אם האדם יכול להוציא את הדיבורים מהפה, ואז הם עולים

חז"ל מספרים [חגיגה טו.] על אלישע בן אבויה של"ע יצא לתרבות רעה, ושמע את ה' בת קול' האומרת שאין לו דרך תשובה, כולם יכולים לשוב בתשובה חוץ ממנו 'שובו בנים שובבים חוץ מאחר', אמרו מן השמים שאין לו תקווה, ולכן אמר אם כן אלך לעשות כבר כל העבירות והתענוגים, ונפל לעבירות חמורות, והצדיקים אמרו שאם הוא היה חוזר בתשובה בוודאי שהיו מקבלים אותו, ואין כזה דבר שאי אפשר לשוב בתשובה, וכיון שהתייאש לכן נפל לאן שנפל, אבל אנו צריכים לחזור למלחמה, כי תצא למלחמה על אויבך, והקב"ה בוודאי יעזרנו, ונתנו ד' אלוקיך בידך.

הצועק אל ד' פטור מכל העונשים

יש לנו פרשה ארוכה מאוד, אבל אני רוצה לדבר לכל הפחות על עוד נושא אחד מר' נתן בפרשתינו, התורה מספרת על הנערה המאורסה שאיש אחד אנסה והכשילה בחטא 'והוצאתם את שניהם על שער העיר ההוא וסקלתם אותם באבנים ומתו, את הנערה על דבר אשר לא צעקה וגו' ואם בשדה ימצא האיש את הנערה המאורסה וגו' ולנערה לא תעשה דבר וגו' כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורסה ואין מושיע לה'. ואומר ר' נתן שכל החטא של הנערה היא 'על דבר אשר לא צעקה', בגלל

חדש, מה זה קשור אליך, למה אתה צריך לדעת את זה, מה זה יתן לך, זה רק יכניס אותך לערפל ולחששות של 'מה יקרה כאן', אתה צריך לזכור שהקב"ה מנהיג את העולם, וכפי שאומרים בראש השנה 'וכל מאמינים שהוא לבדו הוא הממליך מלכים ולו המלוכה', למה אתה נכנס ללחץ מזה שנעשה ראש עיר חדש בניו יורק, הרי היית כל כך לחוץ שמא ביידן יהיה נשיא שוב ובסוף נבחר מי שרצית ועכשיו אתה בוכה שאתה לא יכול להכניס את הקונטיינרים שלך כי הוא הטיל מיסים עצומים, אז למה אתה שוב נכנס ללחץ מיותר, תן להקב"ה לנהל את העולם, אני לא אומר לך למי להצביע בבחירות, אבל כך או כך יהיה מאוד מאוד טוב.

הדברים שיש לעשות בראש השנה

רבינו אומר שבראש השנה יש לעשות ארבע דברים, כמבואר בשיחות הר"ן [שיחה כ"א], ואנשים נוסעים לאומאן לראש השנה ולא יודעים מה לעשות, צריך להתרכז בדברי רבינו ולציית, לפני ראש השנה מצייתים לדברי רבינו שאמר לבוא, ואשרי מי שהצליח לבוא, וגם מי שהגיע לאומאן והוא לא מרגיש טוב ולא יכול לקום מהמיטה ללכת עד הציון, עדיין קיים את דברי רבינו שאמר לבוא לאומאן, אף אם לא הצליח לעשות דיבור אחר של רבינו שאמר לבוא לקברו לומר תיקון הכללי. ובראש השנה עצמו מצייתים לדברי רבינו שאומר לנו מה לעשות בר"ה, יש לזכור את ארבעת הדברים שרבינו אמר לנו מה לעשות:

שלא צעקה אל הקב"ה על זה שהיא נופלת לחטאים, אבל אם בשדה מצאה והיא יצאה לשדה להתבודד וצעקה אל ד' היא פטורה מכל עונש, כי צעקה הנערה ואין מושיע לה. ומכאן יקח כל אחד התחזקות, כשהיצר הרע פוגש את האדם ומכשיל אותו בחטאים, אם הוא לא צעק אל ד' הוא ישא את עונו, כי יש לו עצה לצעוק אל הקב"ה: רבש"ע יש לי נסיונות קשים ומרים, רבש"ע תעזור לי. רבינו נתן לנו עצה כה נפלאה, ולא משנה היכן האדם נמצא, אם הוא במשרד שלו או ברכב שלו, שיגיד את המילים: רבנו של עולם תעזור לי, אני שבוי בידי היצר הרע, חז"ל אומרים שכשהאדם אומר אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו קורעים לו גזר דינו, והצדיקים בוודאי קיימו את ההלכה והכוונה 'בכל כוחו' כדברי התוס' היינו בכל כוונתו, אותו דבר כשהאדם מדבר עם ד' צריך לדבר בכל כוחו, דהיינו בכל הכוונה, מעומק הלב, לא צריך לצעוק צריך להוציא את המילים מהפה אל ד'.

לדעת שהקב"ה הוא המלך והעושה הכל

אנחנו כעת מתכוננים לראש השנה, להחזיר את המלכות אל הקב"ה, ולכן צריך לדעת 'אמן יהא שמיה רבא מברך', שרק הקב"ה מנהיג את העולם, ואין מה להאזין לכל מיני קווי נייעס, מי שינסה שבוע להפסיק להאזין ירגיש שהשתחרר מהגלות, אני לא חושב שירצה להקשיב שוב, להתחיל לשמוע איפה שקעה ספינה עכשיו, ואיפה נפל טיל מאיראן במזרח התיכון, ואם ניסו ביפן ניסוי

וגם פוגשים הרבה חברים ואורחים באומאן, לכן יש עצה טובה שלא לדבר כלל, ועל מה שאמר רבינו שצריך לבכות, אפשר לנסות לבכות כלל, ומה שאמר רבינו שצריך להיות בשמחה, אפשר לנסות להיות בשמחה, והכי קשה זה המחשבות, שכל המחשבות בכל התפילות יהיו מחשבות טובות, רבש"ע אני יודע שתבוא שנה טובה, רבש"ע אני הולך להיות דבוק איתך, וידע כל פעול שאתה פעלתו, שאזכור כל השנה שהכל זה אתה, ואם אקנה מקרר במשך השנה וזה ישבר, שאזכור שרק אתה יכול לתקן את זה, ולא אחשוב כל הזמן שהטכנאי יתקן ופלוני יעזור, שאזכור בכל השנה שאתה פעלתו, אתה עשית את הכל.

גדול המחטיאו – לדבר עם הילדים על קדושה

יש עוד דבר מעניין בפרשתינו, התורה אומרת 'לא יבוא עמוני ומואבי בקהל השם, גם דור עשירי לא יבוא לו וגו' לא תתעב אדומי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו, בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבוא להם בקהל השם'. ומבאר רש"י שכל שאר האומות מותרין מיד לבוא בקהל ד', אדומי ומצרי שרצו להרוג את ישראל ימתינו ג' דורות, ואף שרצו להרוג את ישראל אסור לתעב אותם, אבל עמוני ומואבי לא יבואו בקהל ד' לעולם, כי אלו החטיאו את בני ישראל, וגדול המחטיאו יותר מההורגו, כי ההורג את ישראל הורגו רק כאן בעולם הזה, ואילו המחטיאו מוציאו מן העולם הזה והעולם הבא, ואף שאדום יצאו בחרב נגד ישראל והמצרים זרקו

א[בראש השנה צריכים להיות חכם לחשוב רק מחשבות טובות שהקב"ה יטיב עמנו. ב] צריכים להיות שמח בראש השנה. ג] גם צריכים לבכות בראש השנה. ד] בראש השנה ביום הראשון צריך למעט בדיבור מאוד מאוד ואדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר, ולכן לא אמר רבינו ביום הראשון אפילו הפיוט של ר' אליעזר הקליר. הדבר הראשון שרבינו אמר שיש לחשוב רק טוב הוא הדבר הקשה ביותר, ובפרט כשהאדם מתחיל לחשוב שהוא חייב לחשוב טוב, הוא מתחיל לחשוב בעצמו אולי כעת לא חשבתי מחשבה טובה, אולי נכנסה לי איזה מחשבה של פחד מה יהיה איתי במשך השנה, כמו כשאמר רבינו לר' נתן שבשבת צריך להיות שמח, ור' נתן התחיל להילחץ מזה בעצמו שאולי הוא לא מספיק שמח, ורבינו הרגיע שלא ילחץ מזה שהוא אינו שמח מספיק בשבת [כמבואר בשיחות הר"ן שיחה קנ"ה], חייבים לחשוב מחשבות טובות בראש השנה, לא משנה מה יהיו תוצאות הבחירות, ומה יהיה מצב הכלכלה והמהגרים, תחשוב בראש השנה שיהיה טוב.

לקיים את דברי רבינו

מה שאמר רבינו למעט בדיבור זה לא כל כך קשה, כי אפשר פשוט לסגור את הפה, אנשי שלומינו עשו תענית דיבור בראש השנה, כי מי שירצה רק למעט בדיבור זה יהיה לו קשה, כי הוא יפתח בשיחה עם חבירו ולא ידע היכן לעצור, והוא יסחף ורבינו אמר שימעט בדיבור,

ומצוות שלא נותן לאנשי הצוות להגיד לילדים שיש הקב"ה בעולם ושאסור לאף אחד לגעת בגופו של השני, כמובן שאסור להפחיד את הילדים, אבל אפשר לדבר איתם יפה, ואפילו שהם ילדים קטנים שלא שייך בהם כלל עבירות, אבל צריך להכין אותם לחיים שלא נתפוס אותם אחרי שכבר הסתבכו ולא יודעים איך לצאת מזה, האברך שאל אותי מה להגיד לאשתו, האם שהיא תמשיך להעיר או לא, אמרתי לו שבוודאי היא צריכה להמשיך להעיר, אנחנו יהודים ואנחנו חייבים להגיד לילדים שלנו מה מותר ומה אסור, אברך אחד אמר לי שהוא לומד עם בחור בישיבה מסויימת, והבחור סיפר לו מה שהולך שם בישיבה, אני לא יכול לדבר על זה ברבים ירחם השם, עבירות תמורת כסף רח"ל, אז הוא נכנס לחדרו של המנהל וסיפר לו, שאל אותו המנהל האם זה התפקיד שלך, האם מינו אותך לזה, מה זה העסק שלך, מינו אותך ללמוד עם בחור, אז תלמד איתו ותשתוק, שומו שמים. ומה הוא כבר ילמד איתו, שלשה שורות בגמרא במשך זמן שלם, אני שמעתי פעם במשך קיץ שלם במחנה שהיה לידינו איך שמגיד שיעור לומד עם הבחורים קטע אחד בגמרא כל הקיץ, אני עד היום זוכר את כל המילים בעל פה מרוב שהוא חזר עליהם כל יום מחדש...

החכם עיניו בראשו ומדבר עם ילדיו ותלמידיו

צריך לזכור מדברי חז"ל המובאים ברש"י גדול המחטיאו יותר מההורגו,

את תינוקות ישראל ליאור בכל זאת מותר להם לבוא אחרי ג' דורות, אבל מי שהחטיא את ישראל לא יבוא לעולם ויש לתעבו, אנחנו חייבים להגיד את האמת לילדים שלנו שיש מי שרוצה להחטיא אותם, חז"ל אומרים כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נתפס על העוון, ואני לא מדבר עכשיו על לעשות מחאות והפגנות, אבל כן מוטלת עלינו החובה להודיע שיש אנשים חולים הרוצים להחטיא, אנחנו חייבים להודיע לילדים שלנו שיכול להיות שיבוא משהו ויטמא אותם, ולהזהיר אותם שאסור לאף אחד לגעת בהם, ואין ללכת אחרי שום אדם הקורא להם למקום מוחבא ומוסתר, חובה על כל אבא לדבר לילדים, חובה על כל מלמד לדבר על כך עם תלמידיו, חובה על כל מנהל לדבר לכל תלמידי המוסד, חובה על כל מגיד שיעור לדבר על כך עם הבחורים, כל משגיח וכל מי שיש לו משרה חייב להזהיר את הנערים, ואף אם לא מינו אותו לשם כך, חובה עליו למחות ואם לא הוא נתפס בעוון זה.

לעשות רק רצון ד' ולא רצון אנשים

אברך סיפר לי שאשתו עובדת במעון, והיא ראתה שני ילדים משחקים באופן לא צנוע, ולכן היא אמרה להם, שאסור לשחק כך כי הקב"ה לא מרשה ואפשר לשחק כל משחק אחר, ומיד אמרו לה מהנהלה שזה לא התפקיד שלה, מינו אותה רק לגזור ניירות ולהנעים את הזמן של הילדים והאמהות ולא למשהו אחר, שומו שמים, מקום חרדי שומר תורה

ומי שלא יזהיר את הילדים שלו יכול לבכות אחרי זה, בדרך כלל אם ילד עובר פגיעה חמורה הוא לא יוכל להתחתן כאחד האדם, והוא יעבור טיפולים אחרי החתונה, ואז הוא יספר את האמת, ויכולים להגיע לפירוק משפחות ירחם השם אם הוא נפגע מאחד מבני המשפחה, ואם האבא היה חכם והיה מספר לילדים שלו שיש דבר כזה של קדושה הוא היה חוסך את זה, אנשים זורקים את העלונים של ברסלב כי כתוב שם מקדושה, הרי אני מגן על הילדים שלך ושומר עליהם, אם לך אין שכל לדבר מזה או שאתה מתבייש לדבר מזה, לכל הפחות תן להם את הגליונות של ברסלב, ואל תגיד שאתה לא צריך חיזוק בזה, אין לך גוף אחר מאיתנו, אולי יש לך כובע יפה וחליפה יפה, אבל גם אתה צריך חיזוק בקדושה, אולי תפתח את הליקוטי מוהר"ן לפני שאתה מחרים את זה, תבדוק מה כתוב בספר אחרת ממה שכתוב ב'מאור עינים', כתוב שם אותם דברים.

לא התחלתי בכלל לדבר על זה, כי היצר מניח כוחות עצומים על זה במשפחות החשובות ביותר, בכל השבוע אנשים עסוקים בעבודה ואין להם זמן, אבל כשמגיע יום שישי וצריך להכין את הבית לשבת, יכול להיות שהאשה קצת סחוטה וכוחותיה אוזלים לה והיא לא מדברת כל כך יפה, תפקידנו לחזק אותן שידברו יפה בכל מצב, ולכן יש שיעורים מיוחדים להן, אבל הבעל צריך כעת לשמוע את חלקו, קודם כל שיהיה בבית וישמור את הילדים שהיא תוכל לצאת לשיעורים, אבל לכל הפחות ביום שישי אם היא צועקת תבליג, ואם מצאת איזה מומחה שאמר לך 'אם אשתך מדברת אליך ככה אתה צריך לצאת מהבית וכדומה', קודם כל תבדוק אם למומחה הזה יש בכלל שלום בית, חוץ מלהפריד ולעשות גיטין בבתי ישראל אין לו שום יכולת לעשות כלום, תדעו לכם כלל שכל מי שאומר לכם 'להיפרד', זה הס"מ בעצמו.

להבליג ולעזור

אני לא רוצה לדבר ברבים על מקרה קיצוני שהאשה לא שומרת על ההלכות והיא מכשילה את כל הבית וכדומה, על זה צריך רב ירא שמים שידריך מה לעשות, אבל אם מדובר במקרה שסך הכל היא צעקה עליך, מה כבר קרה, מי אתה בכלל, יש לך כמה דולרים? אפילו את זה אין, יש לך סך הכל כמה כרטיסי אשראי ועוד מעט כל העיר תדע שאין לך כלום, אז אשתך צעקה אליך ואמרה לך שלא מגיעים בשעה כזאת

להיזהר ממהלוקת בבית

אני רוצה לדבר מעוד נקודה בפרשתינו, התורה אומרת 'כי יהיה ריב בין אנשים וניגשו אל המשפט', וברש"י: אם יהיה ריב סופם להיות ניגשים אל המשפט, כי אין שלום יוצא מתוך מריבה. אם מתחילים לעשות מהלוקת בסוף מגיעים לבית דין ומגיעים לגט, שום דבר טוב לא יוצא ממריבה, אני רוצה לדבר קצת משלום בית, כי אני רואה שצריך על זה הרבה חיזוק ועוד

בבית ולהרגיע את הרוחות, אולי תוציא קצת את הילדים שהיא תוכל לישון.

רבינו מסייע לנו לשלום בית

את הדיבורים האלו אנחנו מקבלים מרבינו, רבינו אומר לנו להיות עם שלום בית, ולכן אם לאשה מפריע שאתה נוסע לאומאן תגיד לה מה רבינו עושה איתך, תגיד לה שאולי כעת אתה לא מספיק עוזר בבית ולא מספיק תומך בה ולא מספיק אומר מילים יפות, אבל זה מה שרבינו מלמד ובסוף נקבל את הלימודים האלו, והיא רק תרוויח מזה שאתה תיסע לרבי כזה שאומר לך לעזור בבית ולכבד את האשה, נכון שכעת אנחנו עוד צריכים לתקן את עצמינו אבל אם ניסע לרבינו לראש השנה רבינו יתקן אותנו, ד' יעזור לנו שנוכל לציית לרבינו.

הביתה, מה קרה, תרחם עליה, היא סחוטה מכוחותיה, רבינו אומר שהנשים סובלות מאוד מגידול הבנים. ואל תגיד לי שאתה באמת אמרת לה שאסור לה לגדל עוד ילדים, מי אתה שתגיד את זה, האם נהיית פוסק ויש לך היתר הוראה, האם מספיק לך ששמעת בפודקאסט שלא צריך יותר ילדים, מספרים שאחרי השואה נשארה איזה ילדה לבד, וב"ה היא התחתנה והביאה דורות, וכשהיתה בבית חולים וילדה את הבן הזקונים, נכנסה האחות הגרמנית וצעקה עליה, עד כמה ילדים את מתכננת להוליד, היא ענתה לה, אני מתכננת להוליד עוד שש מליון ילדים, להחזיר את כל מה שאתם לקחתם מהמשפחות שלי, עדיין עד היום לא נולדו המספר הזה, אתה לא יכול להגיד אם מותר להוליד ילדים או לא, ואם היא צועקת תבליג ותעזור לה, תבדוק מהר מה אתה יכול לשים יד

שאלות ותשובות אחרי השיעור ליל שישי

- אפשר לשאול שאלות רק על אומאן.
- ש. האם השהייה בציונו של רבינו בערב ראש השנה זה חלק מהתיקון שבגללו אנחנו מגיעים לרבינו לראש השנה?
- ת. רבינו ביקש לבוא אליו לראש השנה, זה נכון שיש שיחה מרבינו, שצדיקים אחרים היו רוצים שיהיה אצלם התעוררות בראש השנה כמו שיש אצלי בערב ראש השנה, אבל את התיקון לנשמותינו אנו זוכים לקבל אם מגיעים לראש השנה, צריך להיזהר מהסברות של היוצרות ההפוכות, יש אנשים שהתחילו להגיד שהעיקר זה ערב ראש השנה, ובראש השנה כבר לא צריך לבוא, חס ושלום, אנחנו מגיעים לראש השנה כדי לקבל את התיקון.
- ומי שכבר נמצא באומאן, הולך כבר לציון בערב ראש השנה, ביום האחרון של השנה, מוהרא"ש הלך בערב ראש השנה אבל ממש מוקדם, בחצות ליל ערב ראש השנה הוא כבר חזר מהציון ואמר סליחות.
- ש. בראש השנה צריך ללכת לציון?
- ת. כבר דיברנו מזה בשיעור, אין חובה ללכת לציון בראש השנה, צריך לבוא לאומאן, זה התיקון שלנו, יש אנשים מבוגרים או חולים שלא יכולים ללכת וצריכים לקחת אותם עם רכב או כסא גלגלים, העיקר שיהיו בראש השנה באומאן.
- אבל מי שכבר באומאן בראש השנה, כדאי לו ללכת לציון, אני עושה את מה שראיתי אצל מוהרא"ש, ש'כח אייבערשטער שהייתי קודם בברסלב ורק אחרי זה התקרבותי להיכל הקודש, וכך לא עזבתי את מוהרא"ש, ואני עושה את מה שהוא עשה, הוא הלך בראש השנה לציון, לכן אני גם הולך בראש השנה.
- ש. כשאברך מביא את הבן שלו מתחת לגיל שבע, על מה הוא צריך להתמקד כשהוא בציון עם הילד?
- ת. ההבטחה של רבינו היא רק על הבאת הילד, כמובן שיש ענין רגשי שאומר אם הילד כבר כאן שיגיד תיקון הכללי, כי אני לא יודע מה יהיה שנה הבאה, לאף אחד אין מושג מה יהיה עם הגבולות, ולכן כדאי להגיד עם הילד את התיקון הכללי, אבל אם מרגישים שזה קשה להגיד איתו, צריך לזכור שהעיקר זה להביא אותו, רבינו אמר [חיי מוהר"ן תקי"ז]: אני בטוח בהשם יתברך שכל תינוק שיבא אלי קודם שיגיע לבן שבע שנים, בוודאי יהא נקי מן החטא עד יום חתונתו.
- אני ראיתי את הדברים האלו כאן אצל אנשי שלומינו, אני לא אגיד לכם פרטים, אבל אני המדריך כאן, ואני אומר לכם שהרבה בחורים ניגשו לחתונה נקיים לגמרי, כמובן שיש עוד שיחות מרבינו, צריך לשמור על כל דברי רבינו, ולא להפקיר את הילדים וכו'.

• כל מי שמגיע לרבינו חוזר אחרי זה עם שאיפות עם רצונות, יש לו משהו בפנים שמתחיל לבעור בו שהוא רוצה להיות טוב, גם אם זה נראה לו שהוא נמצא באותו מקום, זה לא קשור לפעולות שהוא עושה, זה קשור למחשבות ולרצונות ולתפילות ולתקוות ולאמירות, כשהוא אומר אני רוצה להיות טוב.

ש. אברך נסע שנה שעברה לאומאן, ובטיסה משהו לידו עשה ליצנות מדרך הלימוד, וכמה חדשים הוא לא היה מסוגל לפתוח משניות.

• ת. נו, עכשיו תבין לבד למה מוהרא"ש כל כך כתב על הליצים, אנשים שואלים למה הוא כותב כל כך חריף, למה הוא לא יכול להיות כמו משפיעים אחרים בברסלב, לדבר בעדינות, מוהרא"ש אמר תמיד, וכי איכפת לי מה שאחרים עושים, אבל הוא חייב לדבר עליהם כי יש אברכים ובחורים שיש להם חיות מדרך הלימוד, ואז מגיע איזה לץ וצוחק על הכל.

• לץ לא חייב להיות עם האף האדום, זה סתם בדיחן, לץ הוא מי שצוחק על דברי צדיקים, מי שהולך עם אף אדום יכול להיות שהוא פועל בזה דברים גדולים, אין לזה שום קשר עם ליצנות, הוא משמח אנשים, חוץ אם הוא עושה את זה באמצע התפילה, אבל בעיקרון הוא משמח, לץ אמיתי מסתובב עם השמונה בגדים, וכולו מזיע, אבל הוציא כמה מילים מהפה וצחק על כל דברי הצדיקים, ומאנשים אלו צריך מאוד מאוד להיזהר.

• אני מודה להקב"ה שאני הרגשתי את הדברים האלו מיד בהתחלה, ומאז ההתקרבות למוהרא"ש כשאני פוגש אנשים שרוצים לדבר נגד, לא מצליחים

ש. האם יש ללכת עם הילד למקווה קודם לכן?

• ת. צריך להביא אותו לרבינו, זה מה שצריך, המקווה היא לא חובה, אבל בין כה אנחנו הולכים עם הילדים למקווה בערב יום טוב, אבל לא חייבים.

ש. אברך שואל שהוא היה בשנה שעברה אצל רבינו בפעם הראשונה, והוא היה שם מלא בכיסופין ורצונות, וקיבל על עצמו קבלות טובות, ועכשיו הוא פוגש את עצמו כמעט שנה לאחר מכן והוא רואה שהוא באותו מצב כמו ערב ראש השנה שעברה?

• ת. אני חשבתי שתשאל יותר חזק, שהוא מוצא את עצמו בשנה זו שהוא יותר גרוע מהשנה הקודמת, ולשניהם התשובה היא אותה תשובה, שימשיך לבוא לרבינו, כפי שדיברנו היום בשיעור, אנחנו לא יודעים באמת מה זה אומר 'נשארתי אותו דבר', מה זה אומר 'נהייתי יותר גרוע', בעיני בשר שיש לנו, אנחנו רואים שני אנשים עולים על סולם, אנחנו רואים שאחד מהם נמצא עדיין במדרגה הראשונה, והשני נמצא יותר גבוה, והאמת היא שאי אפשר לדעת בכלל מה קורה באמת, כי גם מי שבפעולותיו הוא נשאר אותו דבר, אבל אם בלב שלו בוערת חרטה גדולה, ויש לו רצונות גדולות לתיקון המעשים, הרי הוא נמצא במדרגה מאוד גבוהה, ואף אחד לא יכול לדעת את זה.

• שני אנשים מגיעים לכהן עם קרבן חטאת שמינה, או שלמים או תודה, אבל לאחד יש מחשבות שהוא הולך לזרוק את הדם במקום אחר ולאכול בזמן אחר, יש לו כרת ועונו לא ישא, ולשני כתוב ונרצה עונו, הרי שניהם הביאו אותו כבש, אבל המחשבה שונה לגמרי.

להיות שם בין האנשים הפשוטים, יש לי התעוררות גדולה בציון כשאני מרכין ראשי על הציון ולידי יש כל מיני סוגי אנשים שונים, ואני אומר לרבינו, תרחם גם עלי, גם אני איש פשוט שצריך תיקון, רבי תקרב גם אותי, אני גם בעל תשובה מהיום והלאה, אני לא יכול לחזק על חלישות הדעת בנושא זה, כי אני מאוד אוהב את זה, הרי כולנו באנו להתרפאות אצל אותו רופא.

יש דבר אחד שאני מבקש ממכם שוב ושוב, תעזבו אותי במנוחה בציון, אל תצערו אותי, אני גם צריך את רבינו, אל תבקשו ממני כלום, כשמישהו ניגש אלי לאוזן ואומר לי שאזכיר אותו לשידוך, זה ממש בזיונות, אתם מבזים אותי, הרי רבינו כאן, תגשו אליו, מה אתם רוצים מאיש פשוט כמוני, תגידו את זה לרבינו באוזן, אתם לא צריכים אותי, אני מתבייש מרבינו, הרי רבינו מכיר אותי לפני ולפנים הוא יודע טוב מה קורה איתי.

כשהתקרבותי למוהרא"ש ביקש ממני מוהרא"ש שאמשיך ללכת עם לבוש הסטראקעס [קפוטה עם קטיפה של בנש"ק], כפי שנהוג אצלינו במשפחה, וכך עשיתי, אבל כשאני מגיע לאומאן, אני משאיר את זה בבית, אני מגיע לרבי שלי, עם קפוטה פשוטה וקיטל כמו כל אחד, אני לא מגיע עם קטיפה ובגדי רבנים, לרבינו מגיעים עם ביטול, הוא יודע טוב מה קורה מתחת לקפוטה, בתוך הבנין שלנו אתה יכול לבוא לבקש ברכות ולתפוס שיריים... אבל אצל רבינו אני מבקש ממכם שלא תבזו אותי.

לדבר איתי כלום, הלב שלי והמוח שלי נהיה אטום ולא שומע מהם, אני מסובב את השיחה למשהו אחר וזהו, אני בטבע שלי לא צועק על אנשים ולא אומר להם בפנים שאני לא מדבר עם לץ, אני כן ממשיך לחייך, אבל אני לא אדבר איתו שום דבר מרבינו, כשאני שומע ממנו שיחה מרבינו אני לא שומע כלום, אני יהיה מוכן לדבר איתו על כל דבר, על ממדאני ועל טראמפ ועל התאונת דרכים של ג'וליאני ועל המדליה שהוא מקבל, אני רק רוצה להראות לכם שאני יודע את החדשות גם בלי שיש לי סטטוס...

מגיע אברך לבכות שיש לו בעיות בשלום בית, ולאט לאט מוציאים אותו מהבוכן העמוק שלו, ואף אחד בעולם לא יודע שהוא נפל בפגמים נוראים מאוד, ירחם השם באיזה לכלוך הוא היה, וסוף סוף יצא מזה, אבל אחרי תקופה הוא מצא איזה מישהו שאמר לו מילה על היכל הקודש, והוא עזב את הכל, מי הפסיד מזה, רק האברך הזה, הוא מסכן גדול.

אין הגנה על דבר זה חוץ מתפילות, הרי ראיתם את זה בעיניכם אצל מוהרא"ש, בכל שבוע הגיעו לשיעור ליל שישי אנשים חדשים, כי אלו שהיו שבוע שעבר מצאו במשך השבוע מישהו שאמר להם שזה לא ממש ברסלב, והלכו מהיכל הקודש, לאן הלכו, לשאול תחתית, וחוזרים לעבירות ולכל מה שעשו קודם לכן.

ש. מה עושים כשמגיעים לציון ומקבלים חלישות הדעת מכל סוגי האנשים שנמצאים שם?

ת. אצלי זה הפוך, אני מאוד אוהב

שאלות ותשובות עם בני ארץ ישראל בקמפיין אנשי חיל תשפ"ו

- שלום עליכם לחברים היקרים בארץ ישראל, אנסה לענות קצת על השאלות ששלחתם מארץ ישראל, מאנשי ארץ ישראל תלמידי היכל הקודש, ונחזק קצת לטובת הקמפיין, יש לנו כאן את השואל ר' אהרן, ונכבד אותו שיקריא את השאלות שקיבל מבני ארץ ישראל.
- לפני שאתה מתחיל לשאול תדרוש בשלומם תגיד איזה שם שאתה מכיר.
- ש. ברוכים הבאים לאחים שלנו מארץ ישראל המקושרים לאילנא דחיי היכל הקודש.
- תגיד איזה שם שאתה מכיר
- ש. אני שומע שר' יצחק פאפנהיים המנהל עושה עבודה טובה.
- ת. מה נכנס כאן המנהל, הוא מנהל רוחני, ועכשיו עושים קמפיין שנוכל לשלם למלמדים, זה משהו אחר לגמרי, זו כבר לא הדאגה שלו, גם כאן בארה"ב לא משלמים משכורת בזמן, וזה לא קשור למנהל רוחני כאן, המוסדות בארץ ישראל גדלו מאוד וזה כבר לא קשור למנהל.
- ש. אם המנהל רואה שהמלמדים לא מקבלים כסף בזמן זה מאוד קשה לו.
- ת. נכון, אבל זו לא הדאגה שלו, כמו ר' מרדכי אינדיג כאן, מה הוא עושה שלא שילמו משכורות למלמדים, הוא מבקש מהשי"ת. תדרוש בשלום אחד החברים.
- אני רוצה לדרוש בשלום ר' שמעון עוזר שעוזר הרבה ור' אהרן שלעזינגער שעושה כל כך הרבה למען הקמפיין.
- נו, שאלות.
- ש. בני ארץ ישראל מרגישים שבני חוץ לארץ יושבים כאן על סיר הבשר, שיכולים לשבת יחד עם ראש הישיבה ולשמוע את השיחות, והם לא יכולים לשבת ולשמוע, לכן הם מתקשרים לטלפון לשמוע בשידור חי, ופתאום כשיש איזה ענין מעניין הטלפון מתנתק והם נשארים פעורי פה, ושואלים מה הם יכולים לעשות על זה?
- ת. אני הייתי רוצה שתראו להם מה הולך כאן, ומי באמת נמצא כאן ליד השיחות בכל יום, גרים כאן בקרית ברסלב מאתיים וחמישים משפחות, ויש כאן עוד חמישים בחורים, ביחד שלש מאות איש, ואין מניין אנשים שמגיע קבוע בכל יום, יש כאן כמה אברכים שהגיעו היום לראשונה, ויש כאן בערך שבעה אנשים שמגיעים בכל יום, והשואל מגיע בכל

ישראל שואלים מה יכולים לעשות עם מכתבים אלו, האם לקנא או לבוא לקריה?

• ת. שתי תשובות בדבר, קודם כל למה השאלה הזאת קשורה דווקא לבני ארץ ישראל, אתמול כתבתי מכתב ליהודי שגר בקרית יואל 'אני מקווה לראות אותך באומאן בראש השנה', הוא גר במרחק נסיעה של ארבעים דקות מכאן, ואני רואה אותו פעם אחת בשנה, באומאן בראש השנה בבנין שלנו, הוא לא בברוגז על משהו, אדרבה הוא מלא בחיות מהיכל הקודש, והוא לא מגיע כאן ולא יוצא להרים.

• אני לפעמים מרגיש שבני ארץ ישראל מרגישים כמו השחורים בארה"ב, אם אתה מסתכל עליהם שתי שניות הוא מיד צועק עליך: למה אתה מסתכל עלי? כי אני שחור? כך בני ארץ ישראל מרגישים נחותים, הרי אתה בעצמך לא מגיע לכאן לשמחת תורה, ואתה נמצא בבארא פארק, אז למה בני ארץ ישראל בוכים שהם לא יכולים להיות בהקפות, תגיד להם שכאן גר יהודי בבארא פארק ולא מגיע להקפות, הם אומרים שהם סובלים שלא יכולים להגיע להושענא רבה, לך תגיד להם שהאברך מבארא פארק מסתובב הושענא רבה בבוקר בבית כנסת 'שומרי שבת', ואומר הושענא הושענא והולך הביתה וזה נראה אצלו כמו פורים קטן, מה נכנס לכאן ארץ ישראל.

ש. כי האברך מבארא פארק אם היה רוצה היה מגיע, והאברך מארץ ישראל לא יכול להגיע?

• ת. במילא? למאי נפקא מינא? בסוף שניכם לא מגיעים, יש כאן מלא אברכים שאני לא רואה אותם משנה לשנה, זה לא

יום רק כי הוא רוצה לשאול את השאלות.

• אנשי ארץ ישראל לא יכולים לשמוע את השיחות? כל אנשי הקריה לא מגיעים לכאן, אני רוצה שתשאל את השאלה שוב אבל תוריד את המילה ארץ ישראל, מה יעשו יהודים שגרים כאן בארה"ב, בקריה, ובמאנסי ובקרית יואל, שהם עובדים כל יום בשעה זו ולא יכולים להגיע לשיעור, ולכן הם מתקשרים בכל יום, ובאמצע השיחה מתנתקת, תשאל שוב כי אני רוצה לענות, שאלת חכם חצי תשובה, לא נכנס כאן בכלל 'ארץ ישראל'.

ש. מה יעשה מי שבאמצע להאזין לשיעור בשידור חי, והוא מאוד נהנה מהשיחות אחרי השיעור, ובאמצע זה מתנתק, והוא מרגיש שחסר לו משהו?

• ת. בלי נדר אם הנהלת הטלפון של 'קול ברסלב' יכולה לקבל על עצמה שלא יצא מזה חשש מחלוקת וחשש פגיעה באנשים לא ינתקו את השידור, כי לפעמים מדברים דברים שאנשים לא מבינים עד הסוף ויש חשש שיכולים ח"ו להיפגע מזה, והשיעור עולה אחרי זה לטלפון, ויתקשר משהו וישמע משהו שהוא לא כל כך מבין ויקבל מזה חלישות הדעת, ולא שווה להקים קו טלפונים לשיעורים אם ח"ו יהודי אחד יפגע, אין לי שום ענין שאתה לא תדע את מה שאני יודע אבל אני לא רוצה שיצא מזה מחלוקת חס ושלום.

ש. אנשים לומדים כל שבוע 'עצתו אמונה' ולוקחים את זה לחיים שלהם לעובדא ולמעשה, ועכשיו בימי הקיץ שיש מלא מכתבים שכל טוב להיות בין ההרים להתבודד וללמוד, ובני ארץ

שמוהרא"ש עדיין חי, ויש את יבנאל עיר ברסלב בצפון, וראש הישיבה בונה עיירה בדרום ארץ ישראל, האם זה הגיוני, צריך לעשות על זה הרבה התבודדות.

- ב"ה שהמוסדות בארץ ישראל נהיים יותר ויותר יפים, ובעז"ה עם הזמן זה יהיה מאוד יפה.

ש. ראש הישיבה רוצה שיאספו כסף לקמפיין, האם מי שהולך להפצה ומביא את הכסף לקמפיין זה גם טוב?

- ת. זה גם טוב, העיקר ללכת ולעסוק בצדקה, כל הדרכים כשרות, זה מזכך ומטהר את האדם.

ש. ראש הישיבה אומר שצריך יותר ללכת הפצה במקומות שלנו, ורק פעם בשבוע ללכת למקומות החילונים, אבל מה לעשות שהציבור החילוני לוקח יותר ספרים ונותן יותר צדקה?

- ת. אני לא יודע למי אמרתי ככה, אולי באופן פרטי לאדם, כי אם האדם לא חושב על כסף, הייתי אומר לו שילך כל הזמן להפצה רק אצל החרדים, אבל כשאברך אומר לי שהוא צריך כסף והחרדים לא נותנים לו כסף, ואילו אצל הרחוקים יותר – אני לא רוצה לקרוא להם חילונים, כי מה הם אשמים שהערב רב כה פגע בהם – ויש להם לב חם לכל דבר שבקדושה, ואף שהורידו מהם את הפיאות יש להם אמונה חזקה ואהבת ד', והם נותנים סכומים גדולים לצדקה, ולכן אמרתי לאברך שבגלל שהוא צריך כסף וחושב כסף שילך לשם פעם בשבוע.

- יש מפיצים שהולכים כל השבוע למקומות האלו וחוזרים הביתה עם הרבה כסף, אבל מי שלא חושב על כסף, הייתי אומר לו שילך אך ורק לחרדים,

קשור בכלל לארץ ישראל, אם הייתי נותן שיעור בארץ ישראל בכל בוקר, האברך מארץ ישראל ששאל את השאלה גם לא היה מגיע, בגלל שאני מגיע פעם בשנה הוא רץ אחרי כל השבוע, אבל אם הייתי גר בארץ ישראל, והייתי מוצא בטבריה מקום יפה תחת עץ דקל, ויושב שם עם כיפה ירושלמית ואומר שם תיקוני זוהר, האם האברך היה מגיע לשם.

- והתשובה השניה לשאלה היא: מה יעשה בחור שרואה מכתב בעצתו אמונה שכתוב שם לאברך: תודה להקב"ה שאתה נשוי ויש לך ילדים. מה יעשה הבחור עם המכתב הזה, כל אחד צריך להוציא מהמכתבים את החיזוק בשבילו, שהוא במצב שלו יתחזק במה שיש לו.

- אם בני ארץ ישראל לא מרוצים מהתשובות שישלחו את ההערות ויעשו שיעור נוסף בעז"ה.

ש. אם ראש הישיבה ימצא אברך בארץ ישראל שראש הישיבה סומך עליו והוא יפתח שם קריה, האם ראש הישיבה יפתח שם מוסדות?

- ת. אני חשבתי שהשאלה תהיה האם אפתח בכלל עיירה, אבל אתה שואל אם הייתי פותח מוסדות, אם השאלה תהיה למעשה נדבר אז, צריך לדבר עם ההנהלה, כי אי אפשר כל הזמן לפתוח עוד מוסד ועוד מוסד.

ש. האם ראש הישיבה היה פותח שם קריה?

- ת. לפתוח עיירה בארץ ישראל זה קצת בעיה, אני אצטרך לעשות על זה הרבה התבודדות, כי אני לא יודע אם זה נקרא פגיעה בעיר שמוהרא"ש בנה, ביבנאל, האם אין כאן סתירה, תאר לעצמך

- ת. וואו, כנראה שכך גדלתי ולא ראיתי שעושים כך בכל השנים.
 - יכול להיות שהשואל מגיע מחסידות שכל החסידות תלויה בזה, באופן הלבוש והתקנות וההנהגות בדברים אלו, אבל כאן בהיכל הקודש החסידות לא תלויה בזה.
 - ראיתם בוודאי את 'הנהגות האדם' של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק, אספר לכם את המקור להנהגות אלו, אני לא מדבר על 'צעטיל קטן', אלא על 'הנהגות האדם', היה חסיד אחד ששלח מכתב להרה"ק הרבי ר' אלעזר בנו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, ושאל על כמה מנהגים של אביו איך הוא נוהג, כמו אימתי הוא שר בשבת בבוקר את הפיוט חי ד', האם קודם אכילת בצל וביצה או לאחמ"כ, ור' אלעזר עונה ליהודי, שבתחילה אביו ביקש ממנו לקרוע את המכתב ולא לענות לו כלל, וממש הצטער על עצם השאלה, וכי בגלל זה מגיעים לצדיק, לחקות אותו מתי לשיר זמירות, ובסוף החליט משום כבוד השואל לענות כמה הנהגות ותקנות.
 - אני ראיתי את המקור בספר עשר מאמרות, יש שפקפקו על ספרים אלו, אבל אני גדלתי על ספרים אלו, עשר צחצחות ועשר קדושות וכו'.
 - היכל הקודש לא קשור לציצית בגארטל או לא, ממש לא, אם אתה כבר מתחיל לשאול אתה יכול לשאול שאלות הרבה יותר חזקות למה מוהרא"ש עשה כך ואני עושה כך, היכל הקודש לא קשור לזה, היכל הקודש זה להתבודד ולהתחזק.
- צריך לקרב אותם אל אביהם שבשמים, כאן בארה"ב זה אותו דבר, המפיץ ר' יעקב היה הולך לפני שנים לכל המקומות ש'הפלפל שחור גדל שם' [מקומות נידחים ורחוקים מזיק יהדות], והיה חוזר בכל לילה עם מאות ואלפי דולרים והיה מביא בכל לילה למוהרא"ש להדפסה את כל הכסף הרב שעשה, והיום הוא הולך רק לבתי כנסיות ומפיץ מאות אלפי גליונות, וזה רק עולה לו כסף, הוא כל הזמן במינוס, אבל הוא רוצה להביא את המשיח, כל גליון עולה לו כמה אגורות, והוא לא מסתכל בכלל על כסף, רק על התיקון השלם, לקרב את ישראל לאביהם שבשמים.
- ש. אברך שואל שאשתו מחנכת בבית ספר, ואין לה זמן להתפלל בבוקר, האם זה תירוץ לא להתפלל?
- ת. היא פטורה מתפילה, זה לא תירוץ, זה כתוב בשולחן ערוך, באותו שולחן ערוך שכתוב שצריך להתפלל, גם כתוב שהעוסק במצוה פטור [דעת הרמ"א באורח חיים בסי' ל"ח סעיף ח'] שכל העוסקים במלאכת שמים פטורים בזמן זה מהתפילה], ולכן מחנכת פטורה מהתפילה, ומנהלת פטורה מהתפילה, ומנהל פטור ומלמד פטור, אבל השאלה על המלמדים מה קורה לפני זה, כי ברור שברגע שהוא עוסק במצוה הוא פטור מהתפילה, ואין לך מצוה גדולה יותר מלהיות מחנך או מחנכת או מנהל, אבל על המלמד יהיה שאלה למה לא התפלל קודם לכן [המחנכת היתה עסוקה עם ילדיה].
- ש. למה ראש הישיבה לא מכניס את הציצית של הטלית בגארטל כמו שמוהרא"ש עשה?

ש. כמה הורים שואלים, שהם שולחים את הילדים למוסדות היכל הקודש

בבגדים כאלו לא הכי צנועים, אני כמובן רב עם ההורים על כך, ואומר להם בצורה מאוד ברורה שהם לא יכולים לשלוח את הילד למוסדות רק בלבוש צנוע, אבל אם זה לא קשור להורים, אלא הילד הגיע ממקום אחר חבול וסרוט וכבר יש לו שנאה לצניעות, אתאזר בהמון סבלנות ואתן להם הרבה מילים טובות, ואחרי שיעברו השנים הבודדות האלו הם יקימו בית יפה מאוד.

- הבעיה זה לא אצל הילדים אלא אצל ההורים, גם בארץ ישראל וגם בארה"ב, כי בדרך כלל הילדים לא יודעים כלום ולא רוצים כלום, וההורים מבלבלים את הילדים, אם למשל ילד נפל וקיבל חתך קטן, אם האמא תתחיל לעשות מצב מה'בובו', והיא תשב שבעה על כך שבוע שלם ותרוץ לרופא ותשב לנחם, הילד תמיד ידע שאם הוא מקבל חתך קטן יש לעשות מזה דרמה, אבל אם ההורים אומרים שלא קרה כלום, אז לא קרה כלום, מה שההורים אומרים ועושים זה מה שעובר לילדים.

- אברך שאל אותי, מה לעשות שהבת שלו שמרה על מישהי ואמרו לה שהיא לא כל כך מסתדרת בשמירה על ילדים כמו אמא שלה, אתם מבינים את השאלה? כי אני לא הבנתי מה השאלה, אז אמרו לה, וזה נכון, אז מה, כל האמהות לא הכי מסתדרות ולא קרה כלום, אם האבא יעשה מזה מצב ויגיד לה: מה? באמת אמרו לך כך? ומה ענית בחזרה? אבל אבא חכם אומר לבת שלו: אז אמרו, לא קרה כלום, זה בסדר גמור להיות אמא שלא כל כך מסתדרת.

- כל מה שעובר על הילדים בסוף תלוי בהורים, איך הם מסתכלים על זה, אם

בארץ ישראל, והמנהל אומר להם שאי אפשר ללכת עם בגד כזה וכזה.

- ת. ש'כח אייבערשטער.

ש. אבל הם מרגישים לפעמים שהמנהל וראש הישיבה לא ממש באותה דעה, ואחד נתן דוגמא, שהמנהל אמר על בגד מסויים שאי אפשר לבוא עם זה לבית הספר, וכשההורים נכנסו עם הילדה לראש הישיבה בארץ ישראל, ראש הישיבה אמר שזה מאוד צנוע, ולכן הם מתחילים לחשוב על כל דבר שהמנהל אומר שאולי ראש הישיבה חושב אחרת מהמנהל?

- ת. אני לא יכול להגיד על כל דבר שמישהו אומר או עושה שאני הייתי עושה בדיוק כך, אבל כשמישהו נכנס אצלי ואני נותן מילה טובה שזה צנוע, אין מזה שום ראייה למעשה, כי אני אגיד את זה לכל מי שנכנס אלי, ואם הבגד לא כל כך צנוע, אני אמשיך לעודד אותם עוד יותר כדי שירצו להיות בצניעות, כמו שאומרים לילד קטן 'אתה ילד טוב, אתה ילד טוב', והילד לא יכול להגיע למחרת עם טענות למנהל שזרק אותו מהתלמוד תורה כשעשה אוירון מנייר וזרק באמצע השיעור, הרי הראש ישיבה אמר שהוא ילד טוב ואיך המנהל זרק אותו, אני אמשיך להגיד מילים טובות לכל מי שרק יכנס אלי, כדי לעודד אותם, ובעז"ה בסוף יגדלו צדיקים, ואי אפשר להקשות מזה על המנהל, אני לא זוכר בכלל את הסיפור, אבל אם אמרתי שהילד הולך בצניעות אמרתי כן רק לחזק.

- ותודה לך הקב"ה שהנהלת המוסד תובעת מהילדים ללכת בצניעות, גם כאן בארה"ב יש לי בעיות כאלו, אם הבעיה אצל ההורים, שהם אומרים לילדים ללכת

שאלות לראש ישיבה, והילדים שומעים כל הזמן מהמחנכים שצריך מורה דרך, והם מבולבלים לגמרי.

השאלה הזאת היא לאו דווקא על המנהל שלנו, אלא מה עושים כל פעם שמלמד או מנהל בכל מוסד אומר משהו שהאבא חושב שזה לא בדיוק כך, והאדמו"ר לא חושב כך, מה עושים, ואני אוסיף ואשאל אותך עוד יותר, מה אתה עושה אצלך בבית כשאתה אומרת משהו לילדים ואתה חושב שלא צריך להגיד את זה, וכבר דיברת איתה על זה בצורה פרטית ואמרת לה שלא תגיד כך, והיא לא מקשיבה לך וממשיכה להגיד להם, האם אתה תוציא את הילדים שלך מהמוסד/מהבית, אותו דבר זה המוסדות של הילדים שלך, תהיה חכם ותזרום עם המנהל.

ש. ראש הישיבה אומר שלא יחיו בהפרזה כספית, ולא יבזבזו סתם, ואברך שואל...

ת. לא ראש הישיבה אומר את זה, הגמרא אומרת את זה, אנחנו למדנו את זה בחולין פד. 'לא ילמד אדם את בנו בשר ויין', בא נשמע מה השאלה שהאברך שאל על הגמרא.

ש. לא תמיד הוא מספיק להכין אוכל בבוקר כשיוצא לעבודה, והוא רוצה לקנות סנדוויץ במשך היום, וכן הוא שואל שיש חולצות שעולות 30 ש"ח אבל זה לא עומד עליו טוב, ורק החולצות שעולות 130 ש"ח עומד עליו טוב, האם זה נקרא שהוא סתם מבזבז כסף?

ת. אני חושב שיש כאן שתי שאלות שונות, כי סנדוויץ באמצע היום יכול היום להגיע לעשרות ש"ח, חוץ אם הוא

ההורים אומרים 'מה? המנהל אמר ככה? מנהל משוגע, זה בכלל לא מגיע מראש הישיבה'. אז הם עושים טעות קריטית לילדים שלהם, אף אם הם רוצים שהילדים יהיו קצת יותר פתוחים, הם לא חייבים ללמד אותם לכתחילה לעשות כך, אני אומר את זה גם כאן לאנשים שרוצים שהילדים יהיו יותר פתוחים שלא יחפשו לכתחילה מוסד פתוח יותר, אלא יכניסו למוסד אדוק יותר, כי בין כה הילד יוריד קצת ממה שאמרו לו, ואם יכניס למוסד יותר פתוח הילד ירד לגמרי רח"ל.

צריך להיות מאוד בשמחה שיש לנו מנהל טוב בארץ ישראל, בארץ ישראל צריך עכשיו למחוא כפיים, שיש מנהל שאומר איך צריך להתלבש, בעיקרון אני לא כל כך מבין את השאלה.

ש. הוא שואל באופן כללי שמזה הוא יכול ללמוד שאולי בכל הדברים ראש הישיבה סובר אחרת מהמנהל?

ת. אתה יכול לשאול את זה על כל דבר בכל מקום, ולאו דווקא כאן אצלנו, בוא נגיד שאתה שולח את הילד שלך למוסד אחר, והמלמד באמת מדבר עם הילדים שטויות והבלים, והילד חוזר ואומר לך 'הרבי שלי אמר כך וכך', אם אתה אדם חכם, אתה אומר לילד שלך, וואו, מאוד יפה. ואתה לא מבלבל את הילד, אבל אם אתה לא כל כך שומר על החינוך של הילד שלך, אתה אומר לילד: הרבי שלך מדבר שטויות והבלים, לא היה ולא יהיה... ואתה עוד בטוח שאתה החכם ואתה הצודק, אבל למחרת הילד שלך חוזר לתלמוד תורה מבולבל, אפשר לראות על ילדים שהם מבולבלים, יש כאן יהודי ששולח את ילדיו כאן למוסד, ואומר לילדים שלו שאסור לשלוח

ש. אברך שואל שהוא מתבייש ללכת לגייס כסף מה לעשות?

• ת. זה באמת קשה, אבל צריך לעשות מה שנכון, אני מאוד מכיר טובה לכל האברכים שהולכים ועוזרים לי בגיוס כספים, אני רק מבקש ממכם שלא תבקשו אחד מהשני, זה חייב להיפסק, יש אברך שמבקש מהחבר שלו שיכניס ליעד שלו, והוא יכניס ליעד שלו, ברוך השם שהאברכים כבר נותנים מעצמם מספיק צדקה לקהילה, אברכים נותנים מעשר להדפסה ולמוסדות ולכולל ולשאר הצרכים, וכעת צריך להביא כסף מבחוץ, ללכת לגייס כסף לצדקה.

ש. אברך אומר שאם הוא עכשיו יבקש כסף מחברים, בסוף הם יבואו לבקש ממנו לקמפיין שלהם ואין לו לתת?

• ת. מצויין, א מחיה, ואם אין לו הוא יגיד שאין לו, ואם יש לו הוא יתן, וזו אחת הסיבות שאני עושה את הקמפיין, שתעסקו בצדקה, כי על ידי שתראו כמה קשה זה לבקש צדקה, אתם תתנו צדקה לכל מי שמבקש ממכם, ואם אין לך לתת אתה תגיד לו שאין לך, ואם אתה יכול לתת לו עשר דולר תתן לו מה שאתה יכול, זה מצויין שתתנו לקהילות אחרות, אני מגיע ממקום אחר ולא מהמקום שהשואל מגיע, אני מגיע מסאטמאר, ואם היה נכנס יהודי אצל הרה"ק מסאטמאר לדבר השקפה, היה הצדיק מתווכח איתו בקולי קולות ולא היה מסכים לשום גדנוד קל של היפך השקפה הטהורה, אבל ברגע שהיהודי אמר שהוא זקוק לכסף, הוא מיד קיבל מהצדיק כל מה שרק יכל לתת לו, אצלינו לא היה שרים 'כאפטס אים אן און ווארפטס אים ארויס ער איז נישט פון אונזערע' [נתפסו אותו

קונה משהו זול, אני לא כל כך מכיר את המחירים, אבל אם יקנה לחם וחמאת בוטנים בכמה שקלים הוא יכול לאכול מזה כמה ימים וזה באמת חבל על הכסף, לפעמים סנדוויץ עולה 50 ש"ח וזה מחיר של שעת עבודה שזורק כל יום לפח, ואילו בגדים לא קונים כל יום וזה בסדר גמור שיקנה משהו שעומד עליו טוב, בכל מקרה אלו שאלות שצריך לשאול באופן פרטי, כי כל אדם שונה מחבירו בזה.

ש. מתי ראש הישיבה יתחיל להחזיר תשובות למכתבים?

• ת. השואל בוודאי מתכוון על התקופה שאני כעת כאן בקריה, כאן אני לא נכנס למשרד, אני יושב עם הבחורים והולך לתלמוד תורה ולבית ספר, וכל דבר רחוק מהשני ואני צריך כל הזמן לרוץ ממקום למקום, ובוויליאמסבורג אני יושב בישיבה ויש לי שם את המשרד ששם אני כותב את המכתבים, אנסה את הכי טוב שאני יכול.

• אבל רוב האנשים מצליחים להגיע לראש ישיבה דרך חברים, חוץ אם זה משהו מאוד מאוד פרטי, כל אחד יכול למצוא איזה חבר בארה"ב ויגיד לו: כשאתה עובר ליד ראש הישיבה תגיד לו ששאלתי אם לגור כאן או כאן, אני לא נעול אני מסתובב בין אנשים, ואם האברך נפל בעבירה כה חמורה ולא יכול לשאול דרך חבר, הוא יכול למצוא את התשובה בעצתו אמונה, אבל שאר השאלות אפשר לשאול דרך חבר, גם אם הוא לפני לידה והרופא אמר לעשות כך וכך, ורוצה לדעת מה לעשות, זו לא שאלה פרטית, הוא יכול למצוא חבר ולבקש ממנו שישאל את ראש הישיבה.

ותזרקו אותו הוא לא משלנו].

ש. אברך שואל מה לעשות שהוא עוסק המון בהפצה, עשרות שעות בשבוע, ועדיין לא מרגיש שהוא פעל משהו?

- ת. השאלה הזאת יכולה להתפרש בשני אופנים, יש אברך שמרגיש שהוא צריך לעשות עוד ועוד, ובשבילו התשובה שזו הרגשה מצויינת ברוחניות, לרצות לעשות עוד ועוד, ויש אברך שמרגיש שהוא לא פעל כלום ואף אחד לא התקרב וכו', התשובה בשבילו שימשיך לעשות עוד ועוד, עצם העשייה זו התיקון שלו, לא צריך לפעול.

ש. מה לעשות עם ילד שכשהוא מקבל מכה הוא בוכה על זה כמה ימים, אם מתעלמים הוא בוכה שלא מסתכלים עליו, ואם מתעלמים הוא סוחר את הכאב עוד ועוד לקבל תשומת לב?

- ת. צריך בחכמה להוציא אותו מהכאב למקום אחר, אם הולכים לבקר חולה בבית חולים או ח"ו הולכים לניחום אבלים, הדבר החכם ביותר זה לא לדבר מהכאב עצמו, אלא להתחיל לדבר מנושא אחר, להוציא את האדם מכאבו, וכך אמהות ישראל עושות בחכמה גדולה שהם מתייחסים טיפה ואחרי זה הם מעבירים נושא בחכמה גדולה והראש של הילד כבר במקום אחר, אם הילד רצה ממתק ולא קיבל ובוכה, לא ממשיכים לדבר מהמתק, מעבירים נושא מיד, ולא שואלים איך הוא מרגיש בזה שלא קיבל את המתק, ומה זה

עושה לו, ולחלק את ההרגשה לשניים... כל השטויות שנוהגות היום בארה"ב.

ש. אברך הולך כל יום אחרי שחרית ומנחה לאסוף כסף במנין שלו למוסד, ויש לו בזיונות מזה, והוא מרגיש שהוא לא יכול כעת לקחת עוד בזיונות ולגייס כספים מחברים, האם הוא יצא ידי חובה בזה שהוא הולך כל השנה?

- ת. אם השאלה היא האם יצא ידי חובה, התשובה היא שיצא, כמו שסבא שלי היה עונה על שאלות כאלו, שמי שרוצה לצאת ידי חובה יצא... יש גם שיטה שאומרת שמי שלא יכול לנסוע לאומאן כי מאוד קשה לו, אבל הוא רוצה לנסוע, אז הוא יצא ידי חובה בזה שרצה לנסוע [עי' בזה בליקוטי מוהר"ן חלק א' סוף סימן ס"ו].

- כבר נהיה מאוחר וחייבים לסיים, אני מבקש ממכם אנשי שלומינו היקרים, בואו יחד נצא לעסוק במצוות צדקה, אני לא אוהב את מה שאומרים 'מה יש לי מזה שעושים קמפיין לדברים באמריקה זה לא קשור לכאן', כי כשיהיה יציבות במוסד כאן, כולם יהנו מזה בכל מקומות מושבותיהם, אנשי בארא פארק לא שואלים למה הם צריכים לעזור לקאמפיין כשלא יגיע מכאן כסף לבית כנסת בבארא פארק וכן אנשי מאנסי וקרית יואל לא שואלים את זה אף שלא יגיע כלום לבית כנסת שלהם, כי כשיש כאן הצלחה והרווחה כולם מרוויחים מזה, ד' יעזור שנצליח.